

SİVASLI ÂŞIKLARIN YEMEK DESTANLARI*

Dr. Doğan KAYA

Âşık Edebiyatında önemli yere sahip olan destanların oldukça çeşitli konuları vardır. Yemek destanları da bunlardan birisidir. Âşıkların harman olduğu Sivas'ta da âşıklar, bu konuda kayıtsız kalmamış, edebiyatımıza güzel örnekler kazandırmışlardır. Ben burada tespit edebildiğim 15 şaire ait 19 destanı kaydediyorum.

Yemek destanları ihtiva ettiği yemek çeşitleri ve buna bağlı gıdalar ile bir bakıma yöre kültürü için vesika değerindedir. İleriki yıllarda mutlaka diğer yemek destanlarının da toplanıp incelemesi gerekir. Yazımızda elinizdeki bu kitabın hacmini zorlamamak için sadece destanların metnini kaydediyorum.

Söz konusu destanların başlıca şairleri ve adları şöyledir:

Şairin adı	Şiirin adı
1. Ali Abbas Bakır	Yayla
2. Ali Dayı	Yemek Destanı
3. Ali Ertekin	Olsa Yerdim
4. Ali Ertekin	Yemekler
5. Derdiyar	Hayâl Pilavı
6. Fahrî	Yemek Destanı
7. Gülebi	Bizim yemeklerimiz
8. Gülhanî	Bizim Yemeklerimiz
9. Kamber Nar	Tadı Damağımda Kaldı
10. Karaoğlan	Pek Severim
11. Karaoğlan	Ne Hoş Olur
12. Kelamî	Başkadır
13. Kul Mehmet	Tel Helva
14. Kul Mehmet	Çiğ Köfte
15. Kul Mehmet	Hingel Destanı
16. Kul Mehmet	Bulgur Pilavı
17. Kul Kemal	Sivas'ın Yemekleri
18. Memiş Eroğlu	Yemeğe Hasret
19. Ruhsatî	Ederdim
20. Sefil Selimî	Yenir Bu Yemek
21. Sultan	Gelin Kızlar Siz de Yeyin
22. Tabibî	Doyan Değilim

* Yayınlandığı yer: Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'na Armağan, Konya, 2006, s. 536-553.

- 2 -

Yukarıda adlarını verdiğimiz Sivaslı âşıkların destanların özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Şiirlerden en hacimli 36 dördlük (7. şiir) en hacimsizi de 3 dördlüktür (14. şiir).
2. Şiirlerden 18'inde yemek konusu genel olarak ele alınmış, dördünde (13, 14, 15, 16) tek bir konu (Tel helva, çiğ köfte, hüngel, bulgur pilavı) üzerinde durulmuştur.
3. Destanlardan en eskisi Karaoğlan'a (1690-1765) aittir.
4. Ali Ertekin ve Karaoğlan'ın 2, Kul Mehmed'in 4 şiiri vardır.

Sivas yöresi yemek destanlarının -metinlerinde sözü edilen yemek, yiyecek ve içeceklerden hareketle- şu şekilde tasnifi yapılabilir.

1. Ekmekler, pideler
2. Çorbalar
3. İçecekler
4. Yemek ürünleri
  - a. Hayvani ürünler
  - b. Buğday ürünleri
  - c. Sebzeler ve diğer bitkisel ürünler
  - d. Yağlar
5. Sebze Yemekleri
6. Kebaplar, köfteler ve et ile yapılanlar yiyecekler
7. Buğday ürünleri ile yapılan yiyecekler
8. Hayvan ürünleri ile yapılan yiyecekler
9. Börekler, çörekler
10. Pilavlar
11. Diğer
12. Turşular
13. Tatlılar
14. Salatalar
- 15.. Meyveler

.....

1. ALİ ABBAS BAKIR [1928, Gemerek-Eskiyurt (Alakilise) köyü]

Yayla*

Yaz gelince yaylalara göçmeli   Bu yurdun mantarı tatlar durağı
Gönül dengi birkaç komşu seçmeli   Yanında olursa kuzu yüreği
Tencerede mantar kuzu pişmeli   Unutma çay ile yağlı çöreği
Yemeyi içmeyi değer bu yayla   Yemeyi içmeyi değer bu yayla

Düzeltilim geçim ile dirliği   Koyunun yoğurdu sütü kaymağı
Yaylanın havası hayat varlığı   Dil tutmuyor türlerini saymağa
Gezmelidir demir kaya karlığı   İştahı saçılır bilmez doymağı
Gezip de görmeyi değer bu yayla   Yemeyi içmeyi değer bu yayla

Kebap pınarına kurulsa çadır
Sorulursa okşansa gönülle hatır
Al'Abbas bu sözü burada bitir
Sorup okşamayı değer bu yayla

2. ALİ DAYI (Ali Açık, 1925-2002, Yıldızeli-Çubuk köyü)

Yemek Destanı

Her milletin vardır türlü yemeği   Tükenir mi aşçıların hilesi
Cihanda Türklerin aşı başkadır   Çırağı ağlatır usta sillesi
Lezzet için çok verirler emeği   Fırında kızarmış kuzu kellesi
Pirzola bifteği şişi başkadır   Hele mor koyunun başı başkadır

Döner yiyip ızgaraya başlama   Kabak dolması da çıkar düzlere
Sivas kebabını sakın taşlama   Gelin bakın sarmadaki pozlara
Bol tiritli taze pişmiş haşlama   Baklava da çok gülüyor yüzlere
Koyunun kuzunun dösü başkadır   Neşeli görünür kaşı başkadır

Malzemenin iyisinden alınsın   Hepisinin başı ekmek tuz olsun
Geç kalmadan hemen eve salınsın   Hindi gelsin arkasından kaz olsun
Yemeklerin her türlü sü bulunsun   Belki karnım doymaz piliç tez olsun
En azından olan şeşi başkadır   Bunlar hayâl ise düşü başkadır

* Dörtlüklerin okunuş sırası şu şekildedir:

1   2
3   4

Mantı böreğini peynirli yapın
Çabuk koyun biraz fazlaca kapın
Doyanlar çekilip bir yana sapın
Bulunmaz emsali eşi başkadır

Peynirle böreği çokça severim
Geç kalmasın diye fazla everim
Sabrım kaçır çocukları döverim
Sıcağıyla gelen bişi başkadır

Yumurta da her bir şeye karıştır
Koçlar gibi birbiriyle tokuşur
Çoluk çocuk seyir eder bakışır
İçi kısım kısım dışı başkadır

Kurun semaveri çabuk kaynasın
Sular göbek atsın çaylar oynasın
Dostlar gelsin içmeyinen doymasın
Keklik kanı gibi beşi başkadır

Pirinci seçmeden koymuş kazana
Ne çöpüne bakmış ne de hozana
Dili döner dönmez kızar ozana
Pilav isyan eder taşı başkadır

Revani kadayıf çıksın aradan
Tulumba tatlısı geçsin buradan
Sütlaç hesap gördü aktan karadan
Anamın yaptığı keşi başkadır

Salatalar türlü türlü bezenir
Karnıyanık yatıp yatıp uzanır
Hanımlar pişirir beyler kazanır
Herkesin gördüğü işi başkadır

Pek severim meyvelerin tadını
Teker teker sayamadım adını
Tepside kızartın kuzu budunu
Dolusu başkadır boşu başkadır

Mercimeğin herlesine bayıldım
Kaşık kapıp başucuna koyuldum
Ali Dayı yaza yaza duyuldum
Ömür böyle geçti yaşı başkadır

3. ALİ ERTEKİN (1929- Divriği-Başören köyü)

Olsa Yerdim

Bulgur pilav kuzu eti
Birlik pişir dök tiridi
Yap da bir gör sen lezzeti
Olsa yerdim, olsa yerdim

Pirinç pilav tereyağı
Marul salata soğanlı
Hasretinden sinem dağlı
Olsa yerdim, olsa yerdim

Biber domates dolması
Hem fasulye patatesi
Bir de lahana sarması
Olsa yerdim, olsa yerdim

Kıyma ile yap ıspanak
Bir de buna yoğurt katmak
Hem de olsa sütlü kabak
Olsa yerdim, olsa yerdim

Şu Anteb'in baklavası
Kadayıf pasta tatlısı
Lahmacunu çiğ köftesi
Olsa yerdim, olsa yerdim

Karnıyarık kadınbudu
Mercimek ile nohudu
Yedim mideme dokundu
Olsa yemem, olsa yemem

Kuru fasulye piyazı
Pırasayı kerevizi
Sevmiyordum bu terazi
Olsa yemem, olsa yemem

Elma armut dut kayısı
Portakal erik kirazı
Uskumrunun ızgarası
Olsa yerdim, olsa yerdim

Ertekin'e siz gülmeyin
Param yok alıp yiyeyim
Gözüm görmez çok görmeyin
Olsa yerdim, olsa yerdim

4. ALİ ERTEKİN (1929- Divriği-Başören köyü)

Yemekler

Yemeklerin şahı kuru fasulye
Hele zeytinyağlı piyaz olursa
Esas ismi kokmuş çürük lobiyeye
Ya içinde et suyu da olursa

Baklaya diyeceğim asla hiç de yok
Tarhanaya dargınlığım gayet çok
Bunları yiyemem karnım da tok
Kapuskanın acı huyu olursa

Kaynanadiliyle acı pırasa
Hele bir de ekşi ekşi kokarsa
Hiç bir daha yemem kafam kızarsa
Hele içinde de limon olmazsa

Kereviz diyorlar onun adına
Çoktan küsmüş idi m semizotuna
Hiç bakmadım ben onların tadına
Hele içinde de kabak olursa

Mercimeğe yazmış idim mektubu
Unutur muyum hiç taşlı nohutu
Altın pahasına çıkmış fiyatı
Ya içinde Vita yağı olursa

Beğenmiş kendini çürük patates
İçine doğranmış canım domates
Severim yemeği gayette nefis
Hele baharatı yağı bol olursa

Makarna bulgura kafa tutarsa
Aç karnına kim yiyip de yatarsa
Zehirlenip yatağından kalkarsa
İyi olur panzehiri olursa

Bakın ıspanağın lezzetine tadına
Düşer ise pişirenin babına
Gölge düşmez kırallıkta tahtına
Yumurta yağ kıyması bol olursa

- 6 -

Kıral olmuş şu sümüklü bamya
Benim gücüm yetmez balık tavaya
Döndük yine taze duru çorbaya
Limonu sirkesi kafi olursa

Ertekin'im der ki zengin olursam
Onlardan bir kaçını bulursam
Yiye yiye şu karnımı doyursam
Bir parçacık dizde derman olursa

5. DERDİYAR (Murat Tanrıverdi, 1961, Sivas-Sivritepe köyü)

Hayâl Pilavı

Yaz oldu ekinde hayâl sofrası
Tütüyor burnumda buyrun ağalar
Peskütan çorbası keşkekle çalım
Atıyor sofrada buyrun ağalar

Yığın gölgesinde pancar aşına
Madımak çorbası sofra başına
Hasıdanın çok düşerim peşine
Yatıyor sofrada buyrun ağalar

Karnıyarık vezir türlü de paşa
Kuru fasulyeyelafım yok hâşâ
Tirit, ekmek aş, güreşir başa
Tutuyor sofrada buyrun ağalar

Biber dolmasının acı alavı
Yeşil fasulyenin geçmez kılavı
Fakirin yemeği bulgur pilavı
Yetiyor sofrada buyrun ağalar

Evelik, lahana, yaprak sarması
Kemikle pişmişse herle çorbası
Bir kenarda kızmuş kabak dolması
Çatıyor sofrada buyrun ağalar

Papatesli içli köftenin adı
Hingelin aklımdan çıkmıyor tadı
Dal turşusu olmuş sanki bir kadı
Ötüyor sofrada buyrun ağalar

Abam küp peynirin yağda söndürür
Uşak kapar midesine indirir
Yumurtalı oğmaç başın döndürür
Bitiyor sofrada buyrun ağalar

Kavurma, yumurta eriştisini
İnsan unuttur mu böyle besini
Bu sofra fakirin yok kesesini
Yutuyor sofrada buyrun ağalar

Derdiyar'ım yeter bırak bu düşü
Hayalle yenir mi mercimek aş
Gün geldi geçiyor harman güneşi
Batıyor sofrada buyrun ağalar

6. FAHRÎ (Süleyman, Sivas merkez)

Yemek Destanı

Gönül kahvaltıya irtikap eder
Üzerinde şeker, kaymak bulunmaz
Elli gündür perhiz altmışa gider
Allah'a şükr ettik doymak bulunmaz

Ala şafak herle* karşına geçer
Bıyık bulaşığı sakala saçar
İçeriz çorbayı vay çarınar
Sol düğüden** gayrı müştak bulunmaz

Çuvaldan tükendi gitti tarhana
Şimdi herle baba attı barhana***
Ne diyesin boynunu hep sarhana
Peynir dedikleri durak bulunmaz

Bari yemlik, madımalak bitmedi
Dişlerim çürüdü çiğdem tatmadı
İspanağı yoğurt ile katmadı
İçinde zerrece sarımsak bulunmaz

Ezeli yer idim baklava, börek
Başı da buğulu nakışlı çörek
Üzüm hoşafı ister yanıktır yürek
Pirinç tutiyadır ahmak bulunmaz

Köfteye hasretim kâr etti cana
Bir kez yüzün göre idim kaygana*
Katmer, kömbe küsmüş gelmez meydana
Hem kalındır ağız korkak bulunmaz

Dudağım yarıldı karnım gurular
Göynüm yahni, patlıcanı arzular
Kuyruğu üç okka kalık** kuzular
Çayırılı çimenli yaylak bulunmaz

Gel ey Fahrî tekmil eyle destanı
Buğda ekmeği gitti bulunmaz hani
Darı ekmeğini kesme Yaradan Gani
Ardından vurmaya tokmak bulunmaz

7. GÜLEBİ (Kadir Gülsoy, 1926, Gürün-İncesu köyü)

Bizim Yemeklerimiz

Bilmem gerek var mı bunu demeye
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz
Çorbadan başlanır bizde yemeğe
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Çeşitli yaparız yoğurt çorbayı
Peskütanla pişirirler tavgayı
Günde kuruturuz biz tarhanayı
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

---

* herle : un bulamacı

** düğü : çok ince bulgur

*** barhana : yük

* kaygana : yağda yumurta, omlet

** kalık : satılmayan ve besiyeye çekilen

- 8 -

Erişte çorbası her mevsim yenir
Duruca sütlaşa süt çorba denir
Lahana çorba da pancar tat verir
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Çorbalardan sonra gelir sebzeler
Her yemeğe lezzet katar şu biber
Hıyarlı ayranla için serinler
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Köylüler çok yerler sirken madımak Fasulye beyimiz sebzeler başı
Yemlik yülme ye de bir tadına bak
Dağların limonu şu kuzukulak
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Soğan sarımsak da sebze tayfası
Burun kırar mübareğin rayhası
Gene de sağlığa pek çok faydası
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Şimdi de sırada çorbamsı aşlar
Bunların başında ekşili aş var
Düğücük aş da ağızımı yakar
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Cılbırı bilmezsen benden sormalı
Patatesli mercimekli kıymalı
Ekmeği doğrayıp karıştırmalı
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Yoğurtlu mantıyı yiyenler bilir
Sumak sıkılırsa tutmaç da denir
Hıngel Karşılı olan evlerde yenir
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Şimdi sıra geldi yağlı dolmaya
Eğer alışmışsak sumaklamaya
Hıyar dolma gibi dolma olmaya
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Bizde bol bol kaynar karavanası
Avcarıca olur bulgur çorbası
İnsanı doyurmaz bir-iki tası
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Ispanak mıhlası pürpürüm cacık
Bamyayı bilmezdik sonra tanıdık
Bezelyeyi görsek culbat sanırdık
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Her mevsim yenilir kurusu yaşı
Türlümüz güvecin küçük kardeşi
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Salataya bazen menemen deriz
Yazları cacığı tercih ederiz
Et sebze ne bulsak yumulur yeriz
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Patatesli cıvık aş yumuşak pilav
Herle çorbasında kaşığa kılav
Kocabaş aşını safradan tez sav
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Mantıları çıkaramam sıradan
Onların yokluğun verme yaradan
Her gün etli mantı çıksın kuradan
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Bizde bir mantı var su börek deriz
İçine ya patates ya peynir koruz
Üstüne de tereyağı dökeriz
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Hep de güzel olur yaprak sarmalar
Hiç biri olamaz lahana kadar
Listede kabakla patlıcan da var
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Mumbar dolmasını sakın unutma
Çok leziz bir yemek yabana atma
Biraz sıcakken ye fazla soğutma
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Börekler başlıyor undan öteki
Böreklerin başı tandır ketesi
Bir de o Gürün'ün saç teşt kömbesi
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Misafir harcıdır yağda yumurta
Yiyin bakın nasıl imiş kaygana
Elbet etle sütte lazım insana
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Etli bulgur pirinç pilav bulursan
Önüme de bir tas ayran alırsam
Dayanamam elden geri kalırsam
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Şimdi sıra sizde canım tatlılar
Listenin başında kurabiye var
Yemesin yaşlılar diyabet yapar
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Sabah erken yerler süt kaymağını
Bala katıp yerler tereyağını
Gidin de bir görün Gürün dağını
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Köftelerin bizde geniş yeri var
Köftenin mevsimi o ramazanlar
Oruçtan çıkanlar köfteyle doyar
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Köfteli etimiz pek kıymetlidir
Yemekle doyulmaz çok lezzetlidir
Mübareği sen yedikçe yedirir
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Biberi küstürmem oda lezizdir
Zeytinyağlı dolma ağır azizdir
İştahı olana hepsi de bir
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Yengel olur ıspanağın çöreği
Peynirden kıymadan yufka böreği
Tandır etmeğimiz dinin direği
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Gençler diş biliyor artık pilava
Pilavdan yaşlılar alsınlar hava
Aman çok kaçırmam gelip de tava
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Kemiksiz et ile yarmadan kaynar
Bizim heriseye keşkek diyorlar
Üstüne de tereyağı koyanlar
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Baklava kadayıf sonra tulumba
Revani reçeller bunlardan sonra
Bizim omacı da sakın unutma
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Nerdeyse heyvayı unutuyordum
Yanında da hazır koyun yoğurdum
Böyle beslenip de can buluyordum
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

İçli köfte sanki bulgur lokumu
Yedikçe bilmezsin hiç doyduğunu
Hatırlarım sekiz on saydığımı
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Yoğurtlu köfteyi bol bol yaparlar
İçine de yoğurt pezik katarlar
Sivaslılar bunu salçayla yapar
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Yeşil mercimeği kazanda kaynat
Yağda yumurtayla soğan kıyma kat
İnce bulgur da kat çiğ köfte yarat
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

Gülaboğlu bunlar Gürün yemeği
Yensin diye çektim bunca emeği
Cümlenize nasip etsin yemeyi
Pek lezizdir bizim yemeklerimiz

8. GÜLHANİ (Mehmet Kargı, 1940, Gürün-Ayvalı köyü)

Bizim Yemeklerimiz

Karnı aç olanlar buyursun gelsin
Güzel olur bizim yemeklerimiz
Yiyin için doyun afiyet olsun
Güzel olur bizim yemeklerimiz

Etli pilavımız yemeyi değer
Yanı sıra turşu olursa eğer
Tarhana çorbası şifaymış meğer
Güzel olur bizim yemeklerimiz

Çoban kavurması burnumda tüter
Balı kaymak ile karıştır yeter
Hemi kuvvet verir hemi tok tutar
Güzel olur bizim yemeklerimiz

Bütün yemekleri çekince canım
Hemen hazırlayıp getirir hanım
Bilir misin bayram olur her günüm
Güzel olur bizim yemeklerimiz

Patatesli kömbe meşhur buradan
İçli köfte çok sevilir yöreden
Gürün, Kangal, Ulaş, Hafik, Zara'dan
Güzel olur bizim yemeklerimiz

Anam her gün yufka ekmek sulardı
Sütü kaynatırdı yoğurt çalardı
Sofrayı hazırlar namaz kılardı
Güzel olur bizim yemeklerimiz

Kuskus, mantı, su böreği, kaygana
Güveç pek hoş olur lezzetten yana
Gelen giden yiyor kalmıyor bana
Güzel olur bizim yemeklerimiz

Patlıcan musakka, biber dolması
Bir nimettir soframızda olması
Üzerine çay kahvenin gelmesi
Güzel olur bizim yemeklerimiz

Her yörenin vardır ayrı yemeği
Hele eriştenin çoktur emeği
Üstüne dökeriz ekşi sumacı
Güzel olur bizim yemeklerimiz

Boranımız vardır yarmamız vardır
Bol kıymalı yaprak sarmamız vardır
Tereyağlı omacı dürmemiz vardır
Güzel olur bizim yemeklerimiz

Dut pestili, ceviz, kavurga, hedik
Doyuncaya kadar oturduk yedik
Hepisine damak tadıdır dedik
Güzel olur bizim yemeklerimiz

Bir de tatlıları tanıtacaktım
Az kalsın sütlacı unutacaktım
Sofrayı elimle donatacaktım
Güzel olur bizim yemeklerimiz

Gülhanî'yim karnımızı doyurduk
Madımağı misafire ayırdık
Türküsiyle adımızı duyurduk
Güzel olur bizim yemeklerimiz

9. KAMBER NAR (1956, Kangal-Karanlık köyü)

Tadı Damağında Kaldı

Köyümdeki yemeklerin Tadı damağında kaldı Tandırdaki ekmeklerin Tadı damağında kaldı	İlk kez giydiğim urbanın Yılda kesilen kurbanın Soslu düğürcek çorbanın Tadı damağında kaldı
Kırda otlayan sürümün Çökelikli bir dürümün Kuzukulak, pürpürümün Tadı damağında kaldı	Tereyağlı eriştinin Bazlama ile ketenin Bulgurdan içli köftenin Tadı damağında kaldı
Haşıl sofrada baş tacın Pilavdır senin ilacın Babikko ile omacın Tadı damağında kaldı	Yoğurttan ayrana değın Boşa gider mi emeğın Boranı denen yemeğın Tadı damağında kaldı
Anıklı mis tarhananın Tereyağlı kaygananın Eti güzeldir dananın Tadı damağında kaldı	Sütlü çorba elbet senin Sacüstü yola gidenin Hele de içli kömbenin Tadı damağında kaldı
Pıtırıtıyı savurmanın Teşte helva çevirmenin Küpte yağlı kavurmanın Tadı damağında kaldı	Sergi yanında yatmanın Yoğurda parmak atmanın Kuru kaymaktan tatmanın Tadı damağında kaldı
Pancar püründen dolmanın Hoşafılık çirle, elmanın Herleye kaşık çalmanın Tadı damağında kaldı	Hem yazının hem kışının Yemeklerde tuz taşının Soğanlı ekmek aşının Tadı damağında kaldı

- 12 -

Taş ile ezilen unun
Hedik ile bulgurunun
Yağlı ekmek cumurunun
Tadı damağımda kaldı

Lor peynir ağız nerenin
Balda aranan çarenin
Muharremde aşurenin
Tadı damağımda kaldı

Yolcuya el sallamanın
Tez okuyup bellemenin
Sac arası küllemenin
Tadı damağımda kaldı

Kendime etli yarmanın
Ayrınlı köfte karmanın
Cılbır, lahana sarmanın
Tadı damağımda kaldı

Koyundan koyultmaç sağıın
Lezzetlidir sütün yağıın
Yemlik ile madmağıın
Tadı damağımda kaldı

Mantı yenir serin serin
Bol soğanlı tirit verin
Telliceli bir katmerin
Tadı damağımda kaldı

Bir başkadır tadı avın
Az gelirdi karpuz kavun
Göbelekli bir pilavın
Tadı damağımda kaldı

Keşkeğın yemeğı çetin
Katıklı çorbayı katın
Güneşte kurumuş etin
Tadı damağımda kaldı

Zevki farklıdır herkesin
Peynirden dilimler kesin
Dövmeli bir patatesin
Tadı damağımda kaldı

Bu yöreler **Kamber Nar**'ın
Kekik kokan mor dağların
Buz gibi akan pınarın
Tadı damağımda kaldı

10. KARAOĞLAN (1690-1765, Kargılı köyü-Zara)

Pek Severim

Tandırda kuzu kebabı
Pek severim pek severim
Hele olursa erbabı
Pek severim pek severim

Hoş olur baklava börek
Hele getirinde görek
Öyleye ekşili çörek
Pek severim pek severim

Köz üstünde püryaniyi
Hemen getirin yahniyi
Taş çanakta üryaniyi
Pek severim pek severim

Peksimetli paparayı
Zemheride tarhanayı
Hele pazılı muhlayı
Pek severim pek severim

Tereyağlı kayganayı	Zemheride tirit aşı
Hiç kaçırmam baklavayı	Pek hoş olur kuzu başı
Taze pişmiş fodulayı	Kar'oğlan' ım kelecoşu
Pek severim pek severim	Pek severim pek severim

11. KARAOĞLAN (1690-1765, Kargılı köyü-Zara)

Ne Hoş Olur

Sabah tarhana çorbası	Saç üstünde ballı börek
Ne hoş olur ne hoş olur	Hele getirin de görek
Öğleye yaprak sarması	Dostlar ile sohbeta gerek
Ne hoş olur ne hoş olur	Ne hoş olur ne hoş olur

Taş çanakta yağlı kıyma	Pek severim baklavayı
Av etinin geri koyma	Kıymalı bulgur pilavı
Ayrıyı yanından ayırma	Yanında üzüm hoşavı
Ne hoş olur ne hoş olur	Ne hoş olur ne hoş olur

Kekliđe doyum olur mu	Fırında peynir pidesi
Her kuşa kıyım olur mu	Biraz da elmas köftesi
Bir budu payım olur mu	Üstüne turşu mıhlası
Ne hoş olur ne hoş olur	Ne hoş olur ne hoş olur

Çil kekliđin iki budu	Kuzular kebab olursa
Severim elma armudu	Bir budu bana kalırsa
Getirin kaymak yoğurdu	Üstüne kahve gelirse
Ne hoş olur ne hoş olur	Ne hoş olur ne hoş olur

Kar'ođlan'ım çalar sazi
Hemen pişir ördek kazı
Yanında da turşu pazı
Ne hoş olur ne hoş olur

12. KELAMÎ (İsmet Yılmaz, 1956, Ulaş-Eskikarahisar köyü)

Başkadır

Turşu mıhlaması, düğür çorbası	Pestkütanı, keşi değişmem bala
Bizim yemeklerin tadı başkadır	Su böreği, hingel, madımak hele
Mumbar dolmasıyla yaprak sarması	Hepsi ayrı lezzet verirler dile
Her birinin ismi adı başkadır	Acılı biberli badı başkadır

Kurun semaveri başında durak
Demeyin nerede baklava, börek
Meyveleri zaten methe yok gerek
Elması, armudu, dutu başkadır

Kelamî sofraya gelin oturun
Haşlama suyuna ekmek batırın
Sivas kebabını tezden getirin
İçli köfte, kadınbudu başkadır

13. KUL MEHMET (Mehmet Anulur. 1949, Sivas)

Tel Helva

Tel tel tel tel bu helva   Dayı bu gün sizdeyiz
Bu Sivas'ta bu helva   Tel helvayı severiz
Uzun kış geceleri   Miyanesi şekeri
Çek yiyelim tel helva   Çek yiyelim tel helva

Miyanemiz taşlıkta   Bir turşunun suyundan
Komşu var aralıkta   Vazgeçemem toyundan
Halkası katı kırkta   Huylu geçmez huyundan
Çek yiyelim tel helva   Çek yiyelim tel helva

Ne güzel gelenekler   **Kul Mehmet** töre bizde
Bacada biri bekler   Şenlik var hanemizde
Boşa gider emekler   Yarın gece de sizde
Çek yiyelim tel helva   Çek yiyelim tel helva

14. KUL MEHMET (Mehmet Anulur. 1949, Sivas)

Çiğ Köfte

Çiğ köftenin acısı   Ellerin dert görmesin
Dilim yaktı sancısı   Acı diyen yemesin
Nazlanma yar bacısı   Vur sazlara inlesin
İlle de canım çiğ köfte   İlle de canım çiğ köfte

Kul Mehmet'in diyesi
Allı fistan giyesi
Dostlarımın yiyesi
İlle de canım çiğ köfte

15. KUL MEHMET (Mehmet Anulur. 1949, Sivas)

Hingel Destanı

Okuldan dönünce bize Sini bitti de doymadım
Hanım dedi: Hingel taze Dibinde 'yd'ğurt koymadım
Kim sabrede onu uze Yağı kalsın kıyamadım
Vay halime vay halime Bağlantı
Vay hingele vay hingele
Yiyenler yatıp yan gele

Evden yürüdüm çarşıya Sanki taşı bağladılar
Zorunan geçtim karşıya Dikili Taş'a yolladılar
Ellinciyl' da on çaya Dersin beni ağ(u)ladılar
Bağlantı Bağlantı

Geldim tezgaha çöktüm Abdest aldın duramadım
Sodayı dizime döktüm Yatsıyı da kılamadım
Bu hingelden neler çektim Ölçüsünü bulamadım
Bağlantı Bağlantı

Vay hingele vay hingele **Kul Mehmet** zorun ne idi
Yiyenler yatıp yan gele Hep önünde el mi yedi
Kırk altıda yersen hingel Bir daha yutma hingeli
Sarayın önünden döngel Bağlantı
Bağlantı

16. KUL MEHMET (Mehmet Anulur. 1949, Sivas)

Bulgur Pilavı

Ne hoş olur onun üstünde pezük Mercimeklisin, herkes hayranı
Gider kaşık kaşık bulgur pilavı Gider kaşık kaşık bulgur pilavı
Yarım kaşık tutar parmakta yüzük Yanında varise katık, ayran
Gider kaşık kaşık bulgur pilavı Gider kaşık kaşık bulgur pilavı

Et suyundan tavuk etin arala **Kul Mehmet'im**, yemeyenler kayıpta
Gider kaşık kaşık bulgur pilavı Gider kaşık kaşık bulgur pilavı
Üzüm hoşafında derdi karala Bacada, sayada, ayran yayıkta
Gider kaşık kaşık bulgur pilavı Gider kaşık kaşık bulgur pilavı

19. RUHSATÎ (Mustafa, 1935-1911, Kangal-Deliktaş köyü)

Ederdim

Padişahım beni aşçı baş'etse
Bulgur pilavını hergün ederim
Çatal ferman getirttirip katline
Bostan pancarını sürgün ederim

Lâzım değil bamiyenin balgamı
Uğratmayın havuç ile şalgamı
Bazı bazı bulur isem dalgamı
Lahna sarmasını birgün ederim

Madımak diyerek döşerler bir ot
Çoğuna it siyer mideni gen tut
Çirişi topla da yel olana sat
Yemliği tez günde tezgün ederim

Kabak şöyle dursun cennette yerim
Soğan, sarmısağı perhizde derim
Marul, pırasayı almaz defterim
Patates ekmeği hergün ederim

Hiçe değmez pancar ile pırasa
Şayestedir yer elması Sivas'a
Ayva dolmasından getir var ise
Turunç yaprağını durgun ederim

Katıklı çorbaya ot doğramazken
Livik kurutmasına ip kıvratmazken
Hele şu sormuğu hiç söyletmezken
Arsız telliceye gör ki n'eyderim

Bu takımlar bizim işe yaramaz
Çoban olsam bazı yerim göremez
Bostancıdan hiç bir zengin türemez
Kavunu karpuzu kırgın ederim

Rençberlik dediğin helâl nafaka
Gel **Ruhsatî** çöreği çek kırağa
Pekmez yoksa peyniri koy tabağa
Ekin ok biterse dizgin ederim

20. SEFİL SELİMÎ (Ahmet Günbulut, 1932-2003, Şarkışla)

Yenir Bu Yemek

Türklerin sofrası cennet sofrası
Sokul geri kalma yenir bu yemek
Mide parolası hayat şifresi
Dıkıl uzak durma yenir bu yemek

Haydi konuklara maharet göster
Hepsi de gönlünce doyumluk ister
Sıvadım kolumu dedim ki destur
İştahdan bayılma yenir bu yemek

Besmele çek başla mutlaka gerek
Bazlama sıpsıcak çökellik dürek
Francala lavaş pideyle çörek
Çekinerek alma yenir bu yemek

Sabah kahvaltısı zeytin peynir çay
Veya yayla çorba işkembeyi say
Aç kalkma sofradan tıka basa doy
Yanaş kusur bulma yenir bu yemek

Çorbalara limon tere nane koy
Domates sert olur kabuğunu soy
Tarhanamız leziz pastırmayı kıy
Çarçabucak yılma yenir bu yemek

Tam kıvamlı pişmiş fırında kuzu
Nefis buğlu buğlu bekliyor sizi
Yeşil acı ekşi turşu bir dizi
Birdenbire dalma yenir bu yemek

Kadınbudu köfte titretir yürek
Adana şişini ederim merak
Cacık salatayı şu uca bırak
Dostları tut salma yenir bu yemek

Ayva kompostosu kuşburnu suyu
Kızılçık reçeli ilaçtan iyi
Yaş dut yaş üzüm ihtiyar payı
Beni obur bilme yenir bu yemek

Kanatlı grubu közde hoş pişmiş
Bir tek kuş peşine bin avcı düşmüş
Şunlar yerken şunun damağı şişmiş
Gel ağzını silme yenir bu yemek

Pilavlı kebabı dindir de bir gör
Böğründe fasulye kabak tatlı var
Adam kalabalık masa biraz dar
Saf dışı sayılma yenir bu yemek

Öğle sonu yattım gördüm epey düş
Sac kebab tas kebab pırzolaıyla şiş
Ispanak pırasa ne kadar da hoş
Uykuya boğulma yenir bu yemek

Postta kül kebabı çobanlar söyler
Şahane kokusu kervanı eyler
Menemen ve omlet ocakta beyler
Geniş ol dökülme yenir bu yemek

Tandırda çömlekle lahana sarma
Sinide baklava sarığıburma
Fındıklı cevizli enfestir hurma
Nazlanarak gelme yenir bu yemek

Patates mıhlası testi kebabı
Haşlama kavurma doldur şu kabı
Sahurda bulgurulu elzemdir abi
İftarda yıkılma yenir bu yemek

Barbunya enginar imambayıldı
Yaşlıyım acıktım midem kıyıldı
Nohut yahni türlü güveçte oldu
Armut misket elma yenir bu yemek

Ciğer ızgarası mangal kızartma
Sardalya palamut hamsiyi tartma
Topla yekun eyle hesabı yırtma
Üzerime gülme yenir bu yemek

Ovada bildircin dağlarda tavşan
Baharat kekik yer yayılır yavşan
Keklik kızartması kana katar kan
Doymadan çekilme yenir bu yemek

Çiğ köftemiz hazır piknik gününe
Marul turp doğradık dizdik yanına
Kahvemiz köpüklü değsin canına
Pipoya asılma yenir bu yemek

Su böreği mantı peynirli etli
Dönerin yamağı revani sütlü
“Evet”li irmikli incirli tatlı
Terleme sıkılma yenir bu yemek

“Ye kürküm ye” demiş Nasreddin hoca
İkazda bulunmuş toklara aca
Ne korsak o pişer tavaya saca
Kaskatı kesilme yenir bu yemek

Ağzın dilin yanmaz yoktur hatası
Koyun kuzu başı beyin sotesi
Parmak ısırttırır sözün ötesi
Boş lafa takılma yenir bu yemek

Kuskus erişteye bol yumurta ez
Makarna şehriye masrafları az
Bugünkü listeye bal pekmezi yaz
Üç-beşe kısılma yenir bu yemek

Yaşanmış bir olay anlatır tirit
Arap aşını yut ata bin erit
Ceylan kemiğinden yaptırdım cirit
Başka ete yelme yenir bu yemek

Havyar sucuk dâhil kuşun sütü var
Kavun karpuz kestim eşsiz tadı var
Salçasız aş yapma dedikodu var
Küçülme büyülme yenir bu yemek

Gün aşırı siz-biz davete gitsek
Aynı tekerrürü itiyat etsek
Yoğurt kaşıklayıp uykuya yatsak
Yorgana sokulma yenir bu yemek

“Tatlı ye içme su yanarsa yansın
Yağlı ye iç suyu donarsa donsun”
Meşhur atasözü bir daha densin
Dur sözümü bölme yenir bu yemek

Ayrı özellikler taşır her yöre
Birbirini besler ne güzel töre
Baş tacımız nimet düşürme yere
Ezilme bozulma yenir bu yemek

Sefil Selimî'ye süresiz sefa
Hak bereket versin bire bin defa
Duası âmini herkese şifa
Mutlu yaşa ölme yenir bu yemek

21. (ALİ) SULTAN (Ali Tozkoparan, 1947, Yıldızeli-Yusufoğlan köyü)

Gelin Kızlar Siz de Yeyin

İşte bizim madımak bu
Gelin kızlar siz de yeyin
Bu da bizim dal turşusu
Gelin kızlar siz de yeyin

Taşlarda ötüyor keklik
Herkes topluyor evelik
Sütten yapılır çökelik
Gelin kızlar siz de yeyin

Her çiçeğe konar anı
Yapıyorlyar onlar balı
Pilavımız tereyağlı
Gelin kızlar siz de yeyin

Tarlalarda biter yemlik
Dağlarda kokuyor kekik
Kuzular tam oldu etlik
Gelin kızlar siz de yeyin

Sultan soğuk akar sular
Bir de bizim keşimiz var
Kazanlarda bulgur kaynar
Gelin kızlar siz de yeyin

22. TABİBÎ (Bekir Abay, 1928 Sivas-Tutmaç köyü)

Doyan Değilim

Dinle ev sahibi mertçe söyleyim
Bulgur pilavını seven değilim
İstersen yanında getir turşuyu
O gün de yalvarsan yiyeceğim

Bal pekmezi hiç getirme yanına
Erişte yaramaz benim canıma
Yumurtanın kayganının önüme
Beş gün de yalvarsan yiyeceğim

- 20 -

Tavuđu hindiyi pek çok severim
Pancarı ağzıma alır geverim
Patatesi dış kapıdan kovarım
Çünkü yemeklerden sayan değilim

Hele bir de gelsin akřamı göređ
Yanında bulunur mutlaka çöređ
Eğer olur ise baklava böređ
Ne kadar da yesem doyan değilim

Ne boş olur hayalgâhın seyranı
Tabib'in dizinde yoktur dermanı
Boşa yapma boş çorbayı ayrıanı
Akřam yakın kalkıp giden değilim

Dizin

1. Ekmekler, pideler

babikko 9
bazlama 9, 20
buğday ekmeği 6
çökelikli dürüm 9
darı ekmeği 6
francala 20
içli kömbe 9
kömbe 6, 7
kurabiye 7
külleme 9
lavaş 20
patates ekmeği 19
patatesli kömbe 8
peksimet 10
peşkütan çorbası 5
peynir pidesi 11
pide 20
tandır etmeği /ekmeği 7, 9, 17
tandır ketesi 7
yağlı ekmeğ 9
yufka ekmeğ 8

2. Çorbalar

Arap aş 20
bulgur çorbası 7
duru çorba 4
dügücük aş 7 / düğürcek
çorbası 9 / düğür çorbası 12
ekşili aş 7
erişte çorbası 7
et suyu 4
herle çorbası 2, 5, 7, 17
işkembe 20
katıklı çorba 9, 19
keleçoş 10
lahana çorba 7
mercimek aş 5
pancar aş 5
papara 10
sütlaş / süt çorba 7

sütlü çorba 9
tarhana çorbası 8
tarhana 4, 6, 7, 9,
10, 11, 20
yayla çorba 20
yoğurtlu çorba 7

3. İçecekler

ağız /avuz 9
ayva kompostosu
20
elma hoşafı 9
hoşaf 16
katık 16
çalkama 18
çir hoşafı 9
kızılçık reçeli 20
kuşburnu suyu 20
kahve 11, 20
çay 1, 2, 15, 18, 20
ayran 7, 9, 11, 16,
18, 22
su 20
süt 1, 7, 8, 9, 21
üzüm hoşafı 6/ 11

4. Yemek ürünleri

a. Hayvani ürünler
av eti 11
çil keklik 11
dana et 9
hamsi 20
havyar 20
hindi 22
kaz 2, 11
keklik 11, 21
kıyma 4, 7, 8
koyun eti 17
kurumuş et 9
kuzu 6, 21
kuzu eti 3, 17

ördek 11
palamut 20
piliç 2
sardalya 20
tavşan 16, 20, 22

b. Buğday ürünleri

bulgur 4, 9, 20, 21
çiriş 19
dügü 6
erişte 8, 9
ince bulgur 7
makarna 4, 20
şehriye 20
un 7, 9
yarma 7

c. Sebzeler ve diğer bitkisel ürünler

biber 7, 12
domates 4, 17, 20
enginar 20
evelik 5, 21
fasulye 7, 3, 20
ıspanak 4, 6, 20
kabak 4, 7, 19, 20
kekik 9, 20, 21
kuzukulak 7, 9
lahana 5, 7
limon 4, 7, 20
livik 19
madımak 5, 7, 8, 9, 12,
19, 21 / madımalak 6,
mantar 1
marul 19, 20
mercimek 3, 4, 7
nane 20
nohut 3, 4, 20
pancar 7, 19, 22
patates 3, 4, 7, 9, 22
patlıcan 6, 7
pezük 16
pırasa 3, 4, 19, 20

pıtırıtı 9
pirinç 2, 6
pürpürüm 7, 9
sarımsak 6, 7, 17, 19
soğan 3, 7, 9, 19
sormuk 19
sumak 7, 8
şalgam 19
tellice 9, 19
turp 20
tere 20
yavşan 20
yeşil fasulye 5
yeşil mercimek 7
yemlik 6, 7, 9, 19, 21
zeytin 20

d. Yağlar

Evet yağı 20
tereyağı 3, 7, 8, 9, 10, 20, 21
yağ 4, 5, 9, 18
Vita yağı 4
zeytin yağı 18

5. Sebze Yemekleri

bakla 4
bamya 4, 19
barbunya 20
bezelye 7
biber dolması 3, 5, 8
boranı 9
cılıbır 7, 9
domates dolması 3
fasulye 7, 3, 20
güveç 7, 8, 20
hıyar dolma 7
ıspanak mıhlası 7
kabak dolması 2, 5
kapuska 4,
karnıyarık 2, 3, 5
kereviz 3, 4
kıymalı ıspanak 3
kuru fasulye 4, 5

lahana sarması 3,
9, 19, 20
lobiye / loby 4
menemen 7, 20
pancar dolması 9
patates mıhlası 20
patlıcan musakka
8
sarma 2
sütlü kabak 3
tirit 5, 9, 20 / tirit
aşı 10
turşu mıhlama /
mıhlası 10, 12
türlü 7
yağlı dolma 7
yaprak sarma 7
yaprak sarması 5,
8, 11, 12,
zeytin yağlı piyaz
4
zeytinyağlı dolma
7

6. Kebaplar,

köfteler ve et ile
yapılan yiyecekler
Adana şiş 20
balık tava 4
bildircin 20
biftek 2
ciğer ızgarası 20
çiğ köfte 3, 7, 14,
20
çoban kavurması
8
döner 2, 20
elmas köftesi 11
fırında kuzu 20
ızgara kebab 2
içli köfte 57, 8, 9,
12

kadın budu 3, 12, 20
kavurma 5, 9, 20
kelle 2
köfte 6, 7, 9
kuzu budu 2
kuzu kebab 10, 11
kül kebabı 20
lahmacun 3
pilavlı kebab 20
pirzola 2, 20
püryan 10
sac arası kebab 17
sac kebab 20
Sivas kebabı 2, 12
şiş kebab 2, 20
tas kebab 20
testi kebabı 20
uskumru ızgarası 3
yağlı kıyma 11
yahni 6, 10, 20

7. Buğday ürünleri ile yapılan yiyecekler

bişi 2
ekmek aşısı 5, 9
etli yarma 9
fodula 10
hasıda 5
haşıl 9
hedik 8, 9
heriseye / keşkek 7
herle 6, 9
hıngel 5, 7, 12, 15
keşkek 5, 9 / heriseye 7
mantı 7, 8, 9, 17
oğmaç 5 / omac 7, 8, 9
tutmaç 7
yoğurtlu mantı 7
yumurta eriştisi 5

8. Hayvan ürünleri ile yapılan yiyecekler

beyin sotesi 20

koyun başı 20
kuzu yüreği 1
pastırma 20
sucuk 20
omlet (kaygana, yağda yumurta) 20
yağda yumurta (omlet, kaygana) 7
mumbar dolması 7, 12
kuzu başı 10, 20 / kuzu kellesi 2
haşlama 2, 12, 20
kaygana (omlet, yağda yumurta) 6, 7, 8, 9, 10, 22

9. Börekler, çörekler

börek 2, 6, 7, 10, 12, 22
çörek 6, 18, 19, 20, 22
ekşili çörek 10
etli mantı 7, 20
ıspanaklı çörek 7
katmer 6, 9
mantı böreği 2
peynirli mantı 20
sacüstü 9
su böreği 7, 8, 12, 20
yağlı çörek 1
yufka börek 7

10. Pilavlar

bulgur pilav 3, 5, 16, 17, 18, 19, 22
erişte 18, 20, 22,
etli bulgur pilav 7
etli pilav 8
etli pirinç pilav 7
kıymalı bulgur pilavı 11
kuskus 8, 20
pilav 7, 9, 21
pirinç pilav 3

11. Diğer

çökellik 9, 17, 18, 20, 21

cacık 7, 20
kavurga 8
kaymak 1, 6, 7, 8, 9, 11, 18
keş 2, 12
koyun yoğurdu 7
küp peyniri 5
lor peynir 9
peskütan 7, 12
peynir 2, 6, 7, 9, 18, 19, 20
salça 7, 20
sirke 4, 7
şeker 6
tuz 9, 17
yumurta 2, 4, 20, 22
yoğurt 1, 3, 6, 8, 9, 11, 18, 20

12. Turşular

dal turşusu 5, 21
turşu 8, 11, 20, 22

13. Tatlılar

aşure 9
ayva dolması 19
baklava 2, 3, 6, 7, 10, 11, 12, 20, 22
bal 7, 8, 9, 20, 21, 22
cevizli hurma 20
dut pestili 8
helva 9
incirli tatlı 20
kadayıf 2, 3 7
pekmez 19, 20, 22
reçel 7
revani 2, 7, 20
sarığı burma 20
sütlü /sütlaç 2, 8, 20
tel helva 13

tulumba tatlısı 2, 7

14. Salatalar

kuru fasulye piyazı 3
marul salata 3
salata 2, 7, 20

15. Meyveler

armut 3, 11, 12, 20
ceviz 8
dut 3, 12
elma 3, 11, 12
erik 3
fındıklı hurma 20
havuç 19
karpuz 9, 19, 20
kavun 9, 19, 20
kaysı 3
kiraz 3
misket elma 20
portakal 3
yaş dut 20
yaş üzüm 20
yer elması 19